

Денес, 6 октомври 2020 година, Центарот за граѓански комуникации (ЦГК) го објави истражувањето „ [Мапирање на ризиците од корупција во јавните набавки на претпријатијата во сопственост на Владата и на општините](#) “. (Истражувањето на албански јазик е достапно [овде](#)).

Ризиците од корупција се мапирани врз основа на длабочински мониторинг на тендерите на 37 акционерски друштва и претпријатија основани од Владата, Градот Скопје и општините Кавадарци, Гостивар и Струга. Во 2019 година, овие претпријатија склучиле договори за јавни набавки во вредност од 247 милиони евра, што е 27 % од вкупните јавни набавки на земјата.

Клучни наоди од анализата:

- Констатирани се ризици од корупција кои се манифестираат преку чести и значајни измени на плановите за јавни набавки, како и преку ниската реализација на плановите. Кај 16 од 37 претпријатија, реализацијата на плановите за јавни набавки е пониска од 50 %. Највисоко ниво на реализација на планот имало АД МИА со 96 %, а најниско АД Водостопанство од само 1 %.

- Концентрацијата на една фирма во јавните набавки на одредена институција, како еден од најрелевантните индикатори за постоење на ризик од корупција, е проблем којшто е евидентиран кај голем дел од анализираниите претпријатија и акционерски друштва. Кај речиси една третина од нив, концентрацијата на набавките кај една фирма е поголема од 40 %. Според вредноста на договорите најголем удел на една фирма има кај АД Електрани, а според процентуално учество во АД Водостопанство.

- Третина од таргетираните претпријатија ја применувале нетранспарентната постапка со преговарање без објавување оглас. Високи удели на овие набавки во вкупната вредност на набавките се евидентирани кај Службен весник, со 28 % и кај Градски паркинг Скопје, со 22 %.

- Кај дури 20 од 37 таргетираните претпријатија уделот на поништени постапки е повисок од 20 %. Честите поништувања на тендерите претставуваат индикатор за постоење ризик од корупција. Најголеми поништувања на тендерите имале МЖ Транспорт, Национални шуми и ЈСП Скопје.

- Големи разлики се констатирани во цените на набавките на ист вид производи и услуги и тоа од 24 % до 120 %. Еден мегават/час електричната енергија е купуван по цени од 4.738 до 5.888 денари. Еден топ хартија за печатење (бела боја, 80 грама и А4 формат) е купуван од 158 до 349 денари. Претпријатијата им плаќаат на агенциите за обезбедување, за едно лице за физичко обезбедување на месечно ниво 24.255 до 36.875 денари. За привремени вработувања се користени услуги од специјализираните агенции на кои им се плаќала провизија од 0,01 % до 8,90 % од бруто примањата на работниците. Нафтните деривати, пак, се купувани по највисоките малопродажни цени.

Истражувањето Мапирање на ризиците од корупција во јавните набавки на претпријатијата во сопственост на Владата и на општините е изработено во рамките на **проектот „Кон отчетни јавни претпријатија“ со финансиска помош од Амбасадата на Кралството Холандија** во Скопје, имплементиран од Центарот за граѓански комуникации, во периодот од 1 октомври 2019 година до 30 септември 2021 година.

Слабостите констатирани во анализата ја потврдија потребата од засилување на интегритетот и намалување на ризиците од корупција во јавните претпријатија и акционерските друштва. Во таа насока, по оваа анализа ќе следува и индивидуален скрининг на 37-те претпријатија, во којшто ќе биде даден приказ на клучните параметри што ги отсликуваат јавните набавки на ниво на претпријатие, како и на кадровските

капацитети и внатрешните политики на таргетираните претпријатија. Целта е скринингот на состојбите да биде искористен во насока на приспособување на планираните работилници и обуки за претставниците на јавните претпријатија и акционерски друштва кон надминување на реалните слабости во спроведувањето на јавните набавки и максимизирање на ефектите од градењето на кадровските капацитетите и развивањето индивидуални планови за интегритет во јавните набавки. Во оваа насока, во изминатиот период Центарот за граѓански комуникации склучи писма за намери со основачите на таргетираните акционерски друштва и јавни претпријатија, и тоа со Владата на РСМ, Градот Скопје и општините Кавадарци, Гостивар и Струга, во кои е наведено дека по детектирањето на генераторите на корупцијата во јавните набавки кај овие претпријатија ќе се постават стандарди за унапредување на отчетноста и интегритетот и ќе се даде поддршка за воспоставување одржливи механизми за унапредување на начинот на спроведување на јавните набавки.